

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van etagelinde op voormalig molenerf in Hooglede en Kortemark

Provincie: West-Vlaanderen

Gemeente: Hooglede, 1ste afdeling, sectie A en Kortemark, 1ste afdeling, sectie D

Objectnummer: 4.01/36006/615.1

Dossiernummer: 4.001/36006/102.1

Omschrijving:

Etagelinde op voormalig molenerf,

Amersveldestraat 160

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

05 DEC. 2018

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeenten Hooglede en Kortemark

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

Gemeente Hooglede:

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 14 juni 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming, mits de eigenaars hun akkoord verlenen. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies: Een beschermingsprocedure vereist niet noodzakelijk het akkoord van de zakelijkrechthouders.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Gemeente Kortemark:

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 13 juni 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 24 mei 2018.

De VCOE bracht op 5 juli 2018 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De Commissie vraagt om de selectie van de vijf linden verder te verduidelijken en daarbij te duiden in hoeverre deze beschermingen een aanvulling betekenen ten opzichte van de reeds bestaande beschermingen van etagebomen.

De Commissie vraagt ook de erfgoedwaarden van de mee te beschermen (bouwkundige of houtige) elementen uitgebreider te motiveren of deze uit de bescherming te sluiten. De beheersvisie voor deze elementen dient hierop te worden afgestemd.

De Commissie vraagt in de beschrijvingen van de erfgoedwaarden de verwijzing naar de selectiecriteria verder uit te werken.

De Commissie vraagt een aantal elementen inzake de beheersdoelstellingen verder te verduidelijken (o.a. rond heraanplant na afsterven en rond de begrippen 'standplaats' en 'wetenschappelijk onderzoek').

Met betrekking tot de linde met kenmerken van een etageboom in Hooglede-Kortemark vraagt de Commissie de ruimtelijk-structurende erfgoedwaarde te overwegen.

Behandeling van het advies:

De criterianota Etagebomen in Vlaanderen, opgemaakt op 7 december 2017 (bijlage 5.4) wordt verder aangevuld. Meer bepaald wordt de selectie van de vijf linden onder hoofdstuk 5 omstandiger gemotiveerd. Er wordt geoordeeld dat deze selectie zeker een aanvulling vormt ten opzichte van de reeds bestaande beschermingen van etagebomen. De omschrijving van de boom als vermoedelijk etageboom wordt consequent gewijzigd naar 'linde met kenmerken van een etageboom'.

Binnen de afbakening van de bescherming worden de waterput en de ijzeren handpomp meegenomen. Dit wordt in het dossier uitgebreider gemotiveerd. De beheersvisie voor deze elementen was reeds afgestemd op deze aanvullende erfgoedwaarden.

In de beschrijving van de erfgoedwaarden wordt de verwijzing naar de selectiecriteria in de mate van het mogelijke verder uitgewerkt. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat er in deze materie steeds hypothesen blijven bestaan, waardoor verschillende uitspraken in voorwaardelijke zin worden geformuleerd. Zowel met betrekking tot de functie als het traditionele beheer van de etagebomen bestaan doorgaans geen bronnen die hierover absolute zekerheid kunnen verschaffen. Voor etagebomen die zich in dorpscentra bevinden, is doorgaans meer en betrouwbaardere informatie beschikbaar.

Met betrekking tot de standplaats (ingeburgerde term voor groeiplaats, cf. Technisch Vademecum Bomen ANB, 2008) kan verduidelijkt worden dat dit plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Onder wetenschappelijk onderzoek omtrent bomen wordt verstaan; elke monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort.

Aan de solitaire linde op het voormalig molenerf kan inderdaad een ruimtelijk-structurerende erfgoedwaarde worden toegekend op basis van de standplaats bij een vroegere particuliere weg uitgevend op de openbare weg Amersveldestraat en samenvallend met de gemeentegrens tussen Hooglede en Kortemark. Ook het beeldbepalend karakter langsheen de Amersveldstraat openbare weg en de zekere bakenfunctie in het vrij open omgevende landschap dragen hieraan bij. Deze waarde wordt aanvullend gemotiveerd.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

Inhoudelijk dossier:

pagina 7-8 2.1 Evaluatie van de erfgoedwaarden
toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom bezit een authentieke standplaats met een sterke ensemblewerking door de historische eenheid die er is met het erf van de voormalige hoeve. (...) Hierdoor bezit de etageboom een zekere historische contextwaarde.

De linde met kenmerken van een etageboom had mogelijk ook een functie als schermbeplanting zoals een breed schaduwveld dat dienst deed als zonnescerm.

Toevoeging onder technische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom op een erf. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid.

Toevoeging onder esthetische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom heeft een esthetische waarde omwille van de bijzondere en deels nog representatieve groeivorm als gevolg van een kunstmatige, haast kunstzinnige snoeitechniek.

Toevoeging ruimtelijk-structurerende waarde:

De solitaire linde aangeplant bij een vroegere particuliere weg uitgevend op de openbare weg Amersveldestraat en samenvallend met de gemeentegrens tussen Hooglede en Kortemark bezit een ruimtelijk-structurerende waarde als kruispuntboom. De plantpositie is daarmee een zeldzaam voorbeeld van een markeringsboom, aangeplant op een vroeger kruispunt en dicht bij een gemeentegrens. De waterput met bewaarde ijzeren handpomp die de positie van de verdwenen landelijke herberg bij de vroegere Hillemolens markeert, ondersteunt deze waarde. De boomkruin is ook beeldbepalend langsheen de openbare weg Amersveldestraat en door de hooggelegen plantpositie is er een zekere bakenfunctie in het vrij open omgevende landschap.

pagina 9 2.3 Motivering van de afbakening van de bescherming

toevoeging § 7

Binnen de voorgestelde perimeter zijn wel een aantal relictten van het vroegere molenerf met herberg opgenomen, waaronder een resterende waterput met ijzeren handpomp. Hiervoor worden specifieke beheersdoelstellingen geformuleerd.

Ministerieel besluit:

Overweging erfgoedwaarden.

toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom bezit een authentieke standplaats door de historische eenheid met het vroegere tiendengebied van de voormalige Heerlijkheid van Volmerbeke, nabij de plantlocatie nog steeds het grensgebied tussen Hooglede en Kortemark. (...) Hierdoor bezit de boom een opmerkelijke historische contextwaarde. (...) De linde met kenmerken van een etageboom had mogelijk ook een functie als schermbeplanting zoals een breed schaduwveld dat dienst deed als zonnescherm.

Toevoeging onder technische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid.

Toevoeging onder esthetische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom heeft een esthetische waarde omwille van de bijzondere en representatieve groeivorm als gevolg van een kunstmatige, haast kunstzinnige snoeitechniek.

Toevoeging ruimtelijk-structurerende waarde:

De solitaire linde aangeplant bij een vroegere particuliere weg uitgevend op de openbare weg Amersveldestraat en samenvallend met de gemeentegrens tussen Hooglede en Kortemark bezit een ruimtelijk-structurerende waarde als kruispuntboom. De plantpositie is daarmee een zeldzaam voorbeeld van een markeringsboom, aangeplant op een vroeger kruispunt en dicht bij een gemeentegrens. De waterput met bewaarde ijzeren handpomp die de positie van de verdwenen landelijke herberg bij de vroegere Hillemlen markeert, ondersteunt deze waarde. De boomkruin is ook beeldbepalend langs de openbare weg Amersveldestraat en door de hooggelegen plantpositie is er een zekere bakenfunctie in het vrij open omgevende landschap.

Art. 2.

Toevoeging onder erfgoedwaarden:

5° ruimtelijk-structurerende waarde.

Toevoeging onder de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken:

De linde met kenmerken van een etageboom staat op het voormalig molenerf van de Hillemlen, een minstens 17de-eeuws molenbedrijf met nabijgelegen minstens 18de-eeuwse landelijke herberg bekend als 'Het Hilleken' in Hooglede, beide verdwenen op het einde van de Eerste Wereldoorlog. De solitaire boom heeft een zekere bakenfunctie naast de huidige woning aan de Amersveldestraat.

De linde met kenmerken van een etageboom ter hoogte van het voormalig molenerf Amersveldestraat 160 betreft een zomerlinde (*Tilia platyphyllos*) met een stamomtrek van 405 cm (gemeten op 150 cm hoogte) en 346 cm (op 70 cm hoogte).

Nabij de solitaire linde met kenmerken van een etageboom, op circa 2 m afstand, bevindt zich boven een waterput een ijzeren handpomp, oorspronkelijk opgehangen aan een betonnen paal, die heel waarschijnlijk een onderdeel vormt van de nabije omgeving van de verdwenen landelijke herberg 'Het Hilleken'.

Art. 3.

Toevoeging 2° monitoring:

Met betrekking tot de standplaats kan verduidelijkt worden dat dit plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Toevoeging 8° heraanplanten na afsterven:

Plantmateriaal (stekken of enten) wordt in voorkomend geval vooraf en op professionele wijze geselecteerd van de bestaande, nog relatief gezonde boom.

Toevoeging 9° wetenschappelijk onderzoek ondersteunen:

elke monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort;

Wijziging 10° waterput en ijzeren handpomp de ondergrondse waterput dient in de mate van het mogelijke geconsolideerd te worden, zonder de boomwortels te beschadigen.

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

Inhoudelijk dossier:

pagina 7-8 2.1 Evaluatie van de erfgoedwaarden

toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom bezit een authentieke standplaats met een sterke ensemblewerking door de historische eenheid die er is met het erf van de voormalige hoeve. (...) Hierdoor bezit de etageboom een zekere historische contextwaarde.

De linde met kenmerken van een etageboom had mogelijk ook een functie als schermbeplanting zoals een breed schaduwveld dat dienst deed als zonnescherm.

Toevoeging onder technische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom op een erf. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid.

Toevoeging onder esthetische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom heeft een esthetische waarde omwille van de bijzondere en deels nog representatieve groeivorm als gevolg van een kunstmatige, haast kunstzinnige snoeitechniek.

Toevoeging ruimtelijk-structurerende waarde:

De solitaire linde aangeplant bij een vroegere particuliere weg uitgevend op de openbare weg Amersveldestraat en samenvallend met de gemeentegrens tussen Hooglede en Kortemark bezit een ruimtelijk-structurerende waarde als kruispuntboom. De plantpositie is daarmee een zeldzaam voorbeeld van een markeringsboom, aangeplant op een vroeger kruispunt en dicht bij een gemeentegrens. De waterput met bewaarde ijzeren handpomp die de positie van de verdwenen landelijke herberg bij de vroegere Hillemlen markeert, ondersteunt deze waarde. De boomkruin is ook beeldbepalend langsheen de openbare weg Amersveldestraat en door de hooggelegen plantpositie is er een zekere bakenfunctie in het vrij open omgevende landschap.

pagina 9 2.3 Motivering van de afbakening van de bescherming

toevoeging § 7

Binnen de voorgestelde perimeter zijn wel een aantal relictten van het vroegere molenerf met herberg opgenomen, waaronder een resterende waterput met ijzeren handpomp. Hiervoor worden specifieke beheersdoelstellingen geformuleerd.

Ministerieel besluit:

Overweging erfgoedwaarden.

toevoeging onder wetenschappelijke waarde:

Monitoring van deze boom kan de levensverwachting van dit herkenbaar exemplaar vergroten.

Toevoeging onder historische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom bezit een authentieke standplaats door de historische eenheid met het vroegere tiendengebied van de voormalige Heerlijkheid van Volmerbeke, nabij de plantlocatie nog steeds het grensgebied tussen Hooglede en Kortemark. (...) Hierdoor bezit de boom een opmerkelijke historische contextwaarde. (...) De linde met kenmerken van een etageboom had mogelijk ook een functie als schermbeplanting zoals een breed schaduwveld dat dienst deed als zonnenscherm.

Toevoeging onder technische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom is een zeldzaam voorbeeld van een dergelijk type boom. Het landschapselement heeft een uitgesproken technische waarde omwille van een bijzondere snoeitechniek waarbij alle gesteltakken in meerdere horizontale vlakken werden geleid.

Toevoeging onder esthetische waarde:

De linde met kenmerken van een etageboom heeft een esthetische waarde omwille van de bijzondere en representatieve groeivorm als gevolg van een kunstmatige, haast kunstzinnige snoeitechniek.

Toevoeging ruimtelijk-structurende waarde:

De solitaire linde aangeplant bij een vroegere particuliere weg uitgevend op de openbare weg Amersveldestraat en samenvallend met de gemeentegrens tussen Hooglede en Kortemark bezit een ruimtelijk-structurende waarde als kruispuntboom. De plantpositie is daarmee een zeldzaam voorbeeld van een markeringsboom, aangeplant op een vroeger kruispunt en dicht bij een gemeentegrens. De waterput met bewaarde ijzeren handpomp die de positie van de verdwenen landelijke herberg bij de vroegere Hillemlen markeert, ondersteunt deze waarde. De boomkruin is ook beeldbepalend langsheen de openbare weg Amersveldestraat en door de hooggelegen plantpositie is er een zekere bakenfunctie in het vrij open omgevende landschap.

Art. 2.

Toevoeging onder erfgoedwaarden:

5° ruimtelijk-structurende waarde.

Toevoeging onder de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken:

De linde met kenmerken van een etageboom staat op het voormalig molenerf van de Hillemlen, een minstens 17de-eeuws molenbedrijf met nabijgelegen minstens 18de-eeuwse landelijke herberg bekend als 'Het Hilleken' in Hooglede, beide verdwenen op het einde van de Eerste Wereldoorlog. De solitaire boom heeft een zekere bakenfunctie naast de huidige woning aan de Amersveldestraat.

De linde met kenmerken van een etageboom ter hoogte van het voormalig molenerf Amersveldestraat 160 betreft een zomerlinde (*Tilia platyphyllos*) met een stamomtrek van 405 cm (gemeten op 150 cm hoogte) en 346 cm (op 70 cm hoogte).

Nabij de solitaire linde met kenmerken van een etageboom, op circa 2 m afstand, bevindt zich boven een waterput een ijzeren handpomp, oorspronkelijk opgehangen aan een betonnen paal,

die heel waarschijnlijk een onderdeel vormt van de nabije omgeving van de verdwenen landelijke herberg 'Het Hilleken'.

Art. 3.

Toevoeging 2° monitoring:

Met betrekking tot de standplaats kan verduidelijkt worden dat dit plaats is die alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren omvat die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de betrokken boom bepalen. Hierbij kan gedacht worden aan bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort.

Toevoeging 8° heraanplanten na afsterven:

Plantmateriaal (stekken of enten) wordt in voorkomend geval vooraf en op professionele wijze geselecteerd van de bestaande, nog relatief gezonde boom.

Toevoeging 9° wetenschappelijk onderzoek ondersteunen:

monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort;

Wijziging 10° waterput en ijzeren handpomp de ondergrondse waterput dient in de mate van het mogelijke geconsolideerd te worden, zonder de boomwortels te beschadigen.

